

ВІДГУК
офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Скорик Тамари Володимирівни
на дисертацію Глазунової Ірини Кимівни
«Теорія та практика фахової підготовки магістрантів музичного
мистецтва з використанням змішаної форми навчання»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Сучасний етап розвитку вищої мистецької освіти характеризується пошуком ефективних моделей організації освітнього процесу в умовах суспільних трансформацій та нових освітніх тенденцій підготовки фахівців різних рівнів. У цьому контексті особливої значущості набуває проблема підвищення ефективності фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва шляхом поєднання традиційних та інноваційних освітніх практик, цифровізації навчального середовища, оновлення технологічного забезпечення професійної підготовки та орієнтації змісту освіти на потреби роботодавців і динамічні вимоги ринку праці.

Необхідність забезпечення високого рівня професійної компетентності майбутніх фахівців музично-педагогічного профілю, їх готовності до виконавської, педагогічної, науково-дослідницької та творчої діяльності зумовлює потребу в науковому обґрунтуванні можливостей змішаного навчання як сучасної освітньої технології. Такий підхід відповідає сучасним трансформаційним процесам в освіті та забезпечує ефективне поєднання різних форм організації освітнього процесу, зокрема, в умовах воєнного стану в Україні, що зумовлює потребу в гнучких і адаптивних моделях професійної підготовки. З огляду на це дисертаційне дослідження Глазунової Ірини Кимівни «Теорія та практика фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва з використанням змішаної форми навчання» є своєчасним, актуальним і має важливе значення для розвитку теорії та методики професійної мистецької освіти.

Дослідження І.К. Глазунової виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри інструментального виконавства, оркестрового диригування та педагогіки мистецтва і кафедри хорового диригування та теорії і методики музичної освіти факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського УДУ імені Михайла Драгоманова та складає частину наукового напрямку «Зміст, форми і методи фахової підготовки вчителя музичного мистецтва».

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 10 від 28 квітня 2022 року).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Важливим здобутком роботи є розроблення авторської концепції модернізації фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва, яка реалізується на методологічному, теоретичному, методичному та практичному рівнях. Заслуговує на увагу прагнення автора інтегрувати традиційні мистецько-педагогічні підходи з сучасними цифровими технологіями та інструментами дистанційної взаємодії.

Суттєвим науковим результатом дослідження є обґрунтування трансфесійно-комплексного підходу як методологічної основи фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва. Запропонований підхід розширює можливості сучасної педагогіки мистецтва щодо формування професійної мобільності, творчої самореалізації та готовності майбутніх фахівців до діяльності в умовах динамічних змін освітнього середовища.

У результаті проведеного дослідження дисертантом:

- вивчено сучасний стан розробки проблеми та розкрито сутність фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва, конкретизовано зміст концепту «фахова підготовка магістрантів музичного мистецтва з використанням змішаної форми навчання»; окреслено специфіку та зміст змішаної форми навчання фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва;

- схарактеризовано зарубіжний досвід застосування змішаної форми навчання у фаховій підготовці студентів ЗВО, зокрема, провідні тенденції впровадження змішаного навчання в таких країнах як США, Велика Британія, Канада, Польща, Фінляндія, Швеція та ін.;
- обґрунтовано трансфесійно-комплексний підхід як теоретико-методологічне підґрунтя фахової підготовки студентів магістратури в умовах змішаного навчання;
- здійснено процесуально-функціональний аналіз фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва та визначено принципи положення зазначеної підготовки в умовах змішаної форми навчання, розроблено її структуру і методичні орієнтири критеріїв сформованості;
- обґрунтовано педагогічні умови підвищення ефективності процесу фахової підготовки магістрантів і розроблено організаційно-методичну модель означеної підготовки;
- здійснено експериментальну перевірку ефективності розробленої методики фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва на засадах змішаного навчання та окреслено перспективні напрями подальшого вдосконалення зазначеної підготовки.

Нові факти, одержані здобувачем. У дослідженні вперше: розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-методичну модель фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва в умовах змішаної форми навчання; визначено фактори впливу окресленої моделі на професійний розвиток особистості за критеріями змістової спрямованості, функціонального призначення та рівня; розкрито специфіку та зміст змішаної форми навчання у контексті фахової підготовки студентів магістратури музичного мистецтва; конкретизовано зміст концепту «фахова підготовка магістрантів музичного мистецтва з використанням змішаної форми навчання» у контексті сучасних теорій професіогенезу, андрагогіки та цифрової педагогіки; поглиблено науково-методологічні основи трансфесійно-комплексного підходу як теоретико-методологічного підґрунтя

модернізації фахової підготовки студентів магістратури музичного мистецтва в умовах змішаного навчання; уточнено функції та принципові положення фахової підготовки магістрантів на засадах змішаного навчання; розроблено компонентну структуру фахової підготовки студентів магістратури в умовах змішаного навчання, критерії, показники та визначено рівні сформованості фахової підготовленості магістрантів у сучасних умовах; обґрунтовано педагогічні умови підвищення ефективності процесу фахової підготовки студентів магістратури з використанням змішаної форми навчання; визначено перспективні напрями фахової підготовки магістрантів, що відображають сучасні тенденції цифровізації, інтеграції мистецької та педагогічної освіти, розвитку трансфесійних компетентностей і креативного потенціалу майбутніх фахівців. Подальшого розвитку дістали теоретичні положення педагогіки мистецтва щодо формування фахових компетентностей магістрантів музичного мистецтва у контексті цифрової трансформації освіти та глобалізаційних тенденцій у культурно-освітньому просторі; зміст, форми та методи фахової підготовки студентів магістратури в умовах змішаного навчання. Розроблено методичне забезпечення реалізації авторської методики у змісті фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва з використанням змішаної форми навчання (навчальний посібник «Традиції та сучасність: фортепіанні твори українських композиторів ХХІ століття»; Хрестоматія навчально-педагогічного репертуару з дисципліни «Гра на музичному інструменті» (фортепіано); навчальна програма дисципліни «Теорія і практика музичної освіти»; методичні рекомендації «Організація інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики в умовах модульно-рейтингового навчання»; кейси практичних занять та ін.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні наукові положення, концептуальні, методологічні підходи, висновки, презентовані у дисертації І.В.Глазунової, достатньою мірою обґрунтовані, базуються на ретельному аналізі джерельної бази дослідження. Дисертаційна робота характеризується

грунтовною методологічною базою, логічною структурою та послідовністю викладу матеріалу. Автором здійснено всебічний аналіз філософської, психолого-педагогічної та мистецько-педагогічної літератури, що дозволило визначити теоретичні засади дослідження та обґрунтувати концептуальні положення організації фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва в умовах змішаного навчання.

У дисертації логічно сформульовано структурні компоненти: мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження, які відповідають темі дисертаційного дослідження. Методологічний концепт ґрунтується на ідеї модернізації фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва шляхом інтеграції традиційних і цифрових освітніх технологій у межах змішаного навчання

Обґрунтованість результатів підтверджується використанням адекватного комплексу теоретичних та емпіричних методів дослідження, проведенням педагогічного експерименту, кількісним та якісним аналізом отриманих результатів.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів полягає в тому, що викладені основні теоретичні положення, запропоновані автором організаційно-методична модель, методика, педагогічні умови, критерії та показники сформованості фахової підготовленості можуть бути впроваджені в освітній процес факультетів мистецтв університетів, використані під час модернізації освітніх програм, розроблення навчально-методичного забезпечення та організації змішаного навчання. Викладений фактичний матеріал дослідження може бути використаний: як навчальний матеріал у таких курсах, як: «Методика музичної освіти»; «Практикум з вивчення інструментальних дисциплін»; «Методика викладання гри на музичному інструменті» тощо; у процесі індивідуальних занять із фаху для магістрантів музичного мистецтва, колективного музикування, педагогічної практики студентів, для складання індивідуальних робочих програм

магістрантів; у практичній підготовці викладачів музичного мистецтва, керівників творчих колективів тощо.

Практичний інтерес становлять запропоновані автором методи, форми та цифрові інструменти організації освітнього процесу, які сприяють підвищенню якості професійної підготовки магістрантів, формуванню цифрово-творчої компетентності.

Результати дослідження було впроваджено в освітній процес факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (довідка № 328 від 23.12.2025 р.); Університету Григорія Сковороди в Переяславі – довідка № 1828 від 26.12.2025 р.; Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради (довідка № 017-041749 від 17.12.2025 р.); Житомирського державного університету імені Івана Франка – довідка № 80-01-09 від 20.01.2026 р.).

Зазначена географія підтверджує практичну результативність та достатній рівень наукової новизни, а отже й вплив на мистецьку освіту.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність Дисертаційна робота І.К. Глазунової належним чином структурована. Зміст дисертаційного дослідження складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел до кожного розділу, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 561 сторінок, з них 478 – основного тексту. Робота містить 20 таблиць, 3 рисунка, що разом з додатками становить 46 сторінок.

Зміст дисертації докладно висвітлює ключові аспекти дослідження й відповідає визначеній меті та поставленим завданням. Науковий апарат роботи добре визначений, а об'єкт, предмет та мета дослідження відповідають темі.

Робота має завершений характер, відзначається логічністю побудови та внутрішньою цілісністю.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами і темами; визначено об'єкт, предмет, мету,

завдання дослідження; обґрунтовано концептуальні засади, методологічну і теоретичну основу дослідження, окреслено методи дослідження; розкрито наукову новизну одержаних результатів, теоретичне і практичне значення проведеного дослідження; подано відомості про апробацію результатів дисертаційного дослідження; схарактеризовано особистий внесок автора у роботах, опублікованих у співавторстві; окреслено структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні засади фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва факультетів мистецтв університетів з використанням змішаної форми навчання»** автором проведено науково-теоретичний аналіз дидактичної, психолого-педагогічної і методичної наукової літератури з питань фахової підготовки магістрантів, що дозволило здійснити теоретичне обґрунтування базових понять і концептів дослідження, а також психологічних засад досліджуваного феномена.

Заслуговує на увагу визначені й теоретично обґрунтовані І.К.Глазуною основні об'єктивні та суб'єктивні фактори підготовки магістрантів до продуктивної професійної діяльності, які є системо-утворювальними компонентами фахової підготовки студентів магістратури музичного мистецтва та становлять методологічне підґрунтя для подальшого моделювання освітнього процесу.

Автором розкрито специфіку та зміст змішаної форми навчання в процесі фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва, яка інтегрує традиційні аудиторні та цифрові освітні технології, характеризується поєднанням очної, дистанційної та самостійної діяльності студентів у єдиному цифрово-освітньому середовищі в контексті формування у магістрантів необхідних професійних компетентностей, дає можливість всебічно врахувати індивідуальні здібності кожного магістранта і максимально реалізувати та розвинути його творчий потенціал шляхом підвищення рівня сформованості мотиваційної сфери, індивідуального графіку роботи; спрямувати майбутнього фахівця на опанування навичок самостійної роботи.

Аналіз наукових джерел дозволив дисертантці конкретизувати авторське визначення змісту концепту «фахова підготовка магістрантів музичного мистецтва з використанням змішаної форми навчання» як інноваційної комплексної організації навчально-пізнавальної, науково-дослідницької, педагогіко-методичної та творчо-виконавської діяльності магістрантів, яка поєднує потужний арсенал стратегій і рівнів організації навчальної колаборації у студентоцентричному освітньому середовищі, що інтегрує очне, дистанційне і самостійне навчання магістрантів на основі використання цифрових технологій, творчо-комунікативної взаємодії та індивідуалізації освітнього процесу майбутніх фахівців музичного мистецтва та органічно синтезує елементи свідомості й дійсності.

Увагу привертає досліджений у розділі зарубіжний досвід використання змішаної форми навчання у фаховій підготовці студентів ЗВО (США, Велика Британія, Канада, Польща, Фінляндія тощо), що дало змогу виявити ефективні моделі інтеграції традиційних і дистанційних форматів навчання та окреслити можливості їхньої адаптації у вітчизняному освітньому просторі.

У другому розділі **«Концептуальні основи фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва у змішаному навчанні»** здобувачкою визначено основні наукові підходи до фахової підготовки магістрантів в умовах змішаного навчання, а саме: системно-цілісний, особистісно-персоналізований, аксіологічно-рефлексивний, акмеологічно-компетентнісний, інформаційно-технологічний і культурно-творчий. Науковий інтерес викликає запропонований авторський трансфесійно-комплексний підхід, який забезпечує цілісне розуміння сутності фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва в умовах сучасного освітнього середовища.

У розділі зроблено процесуально-функціональний аналіз фахової підготовки магістрантів, що дозволив визначити основні функції фахової підготовки студентів магістратури музичного мистецтва: мотиваційно-виховна, інформаційно-пізнавальна, діагностично-прогностична, корпоративно-взаємодійна, творчо-продуктивна.

Позитивної оцінки заслуговують визначені основні принципові положення фахової підготовки студентів магістратури в умовах змішаного навчання: суб'єкт-суб'єктна взаємодія; свобода вибору; самоорганізація; інформаційні (комп'ютерні) технології навчання. Ці принципові положення враховують особливості процесу фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва в умовах змішаного навчання, спираються на поєднання гуманістичних і технологічних засад освіти та забезпечують цілісність, гнучкість й ефективність освітнього процесу.

Вагомим внеском дисертаційного дослідження є запропонована у **третьому розділі** компонентна структура та методичні орієнтири критеріїв сформованості фахової підготовленості магістрантів музичного мистецтва в умовах змішаного навчання, яка стала основою теоретико-методологічної моделі для аналізу, прогнозування й удосконалення процесу фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва. Структура підготовки містить організаційно-комунікативний, пізнавально-пошуковий, науково-компетентнісний, інтерпретаційно-оцінний і творчо-діяльнісний компоненти, до кожного з яких визначено критерії та їх показники.

Незаперечним здобутком автора є визначення й обґрунтування педагогічних умов підвищення ефективності процесу фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва в умовах змішаного навчання, як: інформатизація освітнього процесу в ЗВО музично-педагогічного профілю; забезпечення спроможності суб'єктів навчання використовувати інформаційно-комунікаційні технології і комплексну інформатизацію освітнього процесу в повному обсязі; побудова атмосфери довіри та поваги магістрантів до професійного досвіду своїх викладачів у процесі його запозичення; створення ситуації успіху на заняттях у магістратурі; організація розширеного середовища самостійної роботи магістрантів.

Суттєвим науковим результатом дисертаційної роботи є розроблена та обґрунтована організаційно-методична модель фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва з використанням змішаної форми навчання,

яка містить: мету (формування компетентностей фахової підготовленості магістрантів музичного мистецтва в умовах змішаного навчання); принципи; напрями організації підготовки (інтерпретаційно-виконавський, науково-дослідницький, педагогіко-методичний); компонентну структуру; основні функції фахової підготовки магістрантів (мотиваційно-виховна, інформаційно-пізнавальна, діагностично-прогностична, корпоративно-взаємодійна, творчо-продуктивна); педагогічні умови; наукові підходи до фахової підготовки студентів магістратури (авторський підхід – трансфесійно-комплексний – обґрунтовано методологічною основою зазначеної підготовки); блоки підготовки (обізнано-комунікативного спрямування, розвиваюче-перспективного напрямку, особистісно-зростаючої направленості).

У четвертому розділі дисертаційного дослідження **«Дослідно-експериментальна перевірка ефективності впровадження організаційно-методичної моделі фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва з використанням змішаної форми навчання»** автором представлено діагностичний інструментарій фахової підготовленості магістрантів в умовах змішаного навчання; висвітлено зміст і результати констатувального, формувального та контрольних етапів експерименту; схарактеризовано рівні сформованості фахової підготовленості студентів магістратури в сучасних умовах; впроваджено експериментальну методику в освітній процес факультетів мистецтв університетів; проаналізовано й узагальнено результати дослідження та окреслено перспективні напрями удосконалення фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва в умовах змішаного навчання.

Оригінальним авторським внеском є експериментальна перевірка розробленої моделі фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва з використанням змішаної форми навчання. Опрацювання результатів дослідно-експериментальної роботи із застосуванням математично-статистичних методів обробки даних засвідчили її ефективність.

Висновки корелюють із завданнями дослідження, підтверджуючи цілісне вирішення поставленої наукової проблеми.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукові здобутки дисертанта, вважаємо за необхідне висловити деякі **дискусійні положення та зауваження** до поданої дисертаційної роботи:

1. Розглянутий у дисертаційній роботі зарубіжний досвід застосування змішаної форми навчання у фаховій підготовці студентів ЗВО, зокрема в таких країнах як США, Велика Британія, Канада, Польща, Фінляндія, Швеція та ін., в цілому зведений до констатації провідних тенденцій впровадження змішаного навчання, особливо в частині більш раціонального використання грошових внесків, матеріально-технічних та цифрових ресурсів тощо, й опосередковано стосується підготовки фахівців саме мистецького напрямку. На нашу думку, бажано було б чіткіше окреслити можливості екстраполяції такого досвіду в систему мистецької освіти в контексті ознайомлення з відповідною методикою, технологією застосування, моніторингу оцінювання навчальних досягнень студентів у зарубіжних ЗВО тощо.

2. На нашу думку, доцільним було б більш ґрунтовне висвітлення взаємозв'язку між процесом формування фахової підготовленості магістрантів музичного мистецтва в умовах змішаного навчання та врахуванням їхніх індивідуальних освітніх потреб і можливостей. Такий аспект є особливо важливим з огляду на необхідність індивідуалізації освітнього процесу у професійній підготовці майбутніх фахівців музичного мистецтва.

3. Провідним, авторським підходом, який є методологічним підґрунтям організації фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва в умовах змішаного навчання, визначено й обґрунтовано трансфесійно-комплексний підхід. На нашу думку, робота значно виграла б, якщо би більше уваги було акцентовано на трансфесійно-комплексному підході саме в експериментальній частині дослідження.

4. Позитивно оцінюючи різноманітність діагностичного інструментарію, застосованого на констатувальному етапі експериментального дослідження для визначення рівня сформованості фахової підготовленості магістрантів музичного мистецтва в умовах змішаного навчання, вважаємо доцільним

детально висвітлити питання його результативності. Зокрема, науковий інтерес становить обґрунтування методів педагогічної діагностики, які виявилися найбільш ефективними та інформативними для оцінювання динаміки досліджуваного феномена.

5. В експериментальній частині дослідження авторкою використано багато таблиць і рисунків. Вважаємо, що деякі з них бажано було б перенести у додатки, щоб не переобтяжувати текст дисертаційної роботи.

Між тим висловлені зауваження мають дискусійний характер і не знижують загального позитивного враження від дисертаційної роботи Ірини Кимівни Глазунової.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук». Аналіз дисертації, реферату та опублікованих наукових праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота «Теорія та практика фахової підготовки магістрантів музичного мистецтва з використанням змішаної форми навчання», є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. №1197, а її автор, Глазунова Ірина Кимівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри мистецьких дисциплін
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Тамара СКОРИК

